

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบทบาทแม่ชีไทยในการสร้างเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณในสังคมอีสาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ภาวะสุขภาพของแม่ชีไทยในเขตภูมิภาคอีสาน เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแม่ชีไทยในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอีสาน เพื่อศึกษาการทำบทบาทหน้าที่ของแม่ชีในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอีสาน เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทแม่ชีไทย พื้นที่ศึกษาคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ คือเพื่อทำความเข้าใจการทำบทบาทแม่ชีได้เลือกวัดหรือสำนักแม่ชี 2 แห่ง อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ และอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มคือกลุ่มแม่ชี จำนวน 47 คน เก็บข้อมูลโดยการสำรวจภาวะสุขภาพด้วยแบบประเมินคุณภาพชีวิต (SF-36) การสนทนาไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการสนทนาแบบไม่เป็นทางการกับพระภิกษุในพื้นที่ 5 รูปและประชาชนที่มาทำบุญที่วัด จำนวน 11 คน และเพื่อทำความเข้าใจทัศนคติต่อแม่ชีของประชาชน เลือกพื้นที่โรงพยาบาลชุมชน 4 แห่ง คือโรงพยาบาลชุมชนปากช่องนานา จังหวัดนครราชสีมา โรงพยาบาลชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น โรงพยาบาลลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และโรงพยาบาลหนองบัวระเหว แล้วสุ่มวันเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 448 ฉบับตี รัวคืน จำนวน 427 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.31 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. แม่ชีประเมินว่าสุขภาพของตนเองแย่ลงกว่าปีที่ผ่านมา ภาวะสุขภาพของแม่ชีไม่มีผลกระทบต่อการทำกิจวัตรประจำวัน สุขภาพด้านอารมณ์และความรู้สึก ของแม่ชีอยู่ในทิศทางบวก มีความสุข มีพลังกำลังมาก มีชีวิตชีวากระปรี้กระเปร่า และเย็นสงบเกือบตลอดเวลา

2. วิถีชีวิตของแม่ชี เป็นวิถีที่ต้องมีความมุ่งมั่นอดทน นอนดึก ตื่นเช้า พึ่งตนเอง และวิถีปฏิบัติที่ดีสร้างศรัทธาจากประชาชน เป็นวิถีชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมมีจุดมุ่งหมายที่การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาดหมดจดจนกระทั่งถึงบรรลุมรรคผลนิพพาน

3. การทำบทบาทของแม่ชีไทย การศึกษานี้ได้พบว่าแม่ชีทำบทบาท 3 ด้านคือ บทบาทต่อตนเอง บทบาทต่อศาสนบุคคล และบทบาทต่อสังคม มีจุดเด่นหลายด้าน เช่น แม่ชีเป็นเพศหญิงที่มีความอ่อนโยน มีความเป็นเพศแม่คือเป็นผู้มีแต่ให้ โอบอ้อม อารีย์ มีข้อจำกัดในเรื่องข้อห้ามหรือข้อบังคับน้อยกว่าพระมาก จึงเข้าถึงคนทั้งหลายได้ง่าย มีการเป็นอยู่อย่างพอเพียง จุดด้อยคือ ความหลากหลายในสถานภาพทางกฎหมายของแม่ชี สังคมไม่เปิดโอกาสให้นักบวช และสังคมผู้ชายเป็นใหญ่ ปัจจัยที่มีผลต่อการทำบทบาทแม่ชีคือบริบททางสังคม การปฏิบัติของแม่ชี และขึ้นกับพระสงฆ์

4. ทัศนคติของประชาชนต่อแม่ชีทัศนคติของประชาชนเป็นบวกต่อแม่ชี โดยให้ความนับถือในฐานะนักบวช (ร้อยละ 50.4) และรองลงมา ให้ความนับถือในฐานะผู้สูงอายุ (ร้อยละ 19.2) ในด้านที่อยู่อาศัยของแม่ชี ประชาชน ที่เห็นว่าแม่ชีควรมีสถานกปฏิบัติของแม่ชีโดยเฉพาะ (ร้อยละ 53.8) รองลงมาเห็นว่าแม่ชีควรอยู่วัดร่วมกับพระ (ร้อยละ 36.8) ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าแม่ชีควรมีระบบการศึกษาอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับระบบพระ (ร้อยละ 56.3) เห็นว่าแม่ชีควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยการปฏิบัติธรรม (ร้อยละ 65) และควรทำบทบาทพัฒนาสังคมให้มากขึ้น (ร้อยละ 46) ที่มีความเห็นที่ไม่เห็นด้วย คือ แม่ชีสามารถช่วยดูแลคนที่เจ็บป่วยได้ (ร้อยละ 21.9)

The research aimed at studying health status, life styles and role of Thai's nun in *Isaan* context, and exploring attitude toward Thai's nun among people living in the community setting. Two study areas of the study were selected based on objective; to understanding Thai nun two study areas included Nongbuarawea district, Chaiyapoom province, and Kamcha-i district, Mukdaharn province. Study target included 47 nuns, 5 monks, and 11 visitors. Data collection through SF 36 on perceived health status, informal interview, and participant observation. The other objective was to study attitude toward Thai nun among people living in the community hospital settings included Phuweing Hospital, PakChong Nana Hospital, Khamcha-i Hospital, and Nonbuarawea Hospital. Data was collected by using questionnaire developed by researchers. 448 questionnaires were sent to co-researcher in each area but returned only 427 or 95.31%. Data analysis using descriptive statistic and content analysis was done. Results as following;

1. Thai nun perceived that their health status were getting worse than last year, however their health condition did not interfere on daily functioning. They had positive emotion health.
2. Life style of Thai nun reflected ascetic way of life; commitment to the Dharma, sleep late and early morning wake, self reliance, and nurture faith.
3. Thai nun roles by means of Dharma included 3 dimensions, role to self, role to religious people, and role to society. The strengthening aspects of nun roles including feminine, motherhood sense, less commandments, easily access, and self reliance, but the weak dimensions were diversity on legal status, social exclusion and male dominant society. Factors influencing on Thai nun roles were social location (urban or rural ), Thai nun own performance, and the monk institute.
4. People living in 4 communities had positive attitude toward Thai nun. 50.4% respects as abbot, 19.2% respects as elderly. Regarding to Thai nun board; 53.8% agree to living out, 36.8% agree to living in *Wat* area. 65% recommended that nun should continue Dharma practicing, 46% agree that nun should take responsibility for community development, but 21.9% did not agree that nun should taking care for the sick.